

El paper de l'estadística en la normalització de la terminologia catalana. El cas de la Nomenclatura combinada

¿Quins són els criteris gramaticals i terminològics que apliquen l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat) i el TERMCAT, Centre de Terminologia, en el procés de revisió lingüística i supervisió terminològica? ¿Com s'ha revisat la Nomenclatura combinada? ¿Quins són els canvis més rellevants des del punt de vista lingüístic i terminològic? ¿Quants termes s'hi han estudiat i quins han estat aprovats pel Consell Supervisor? Aquest article dóna resposta a aquestes i altres preguntes amb l'objectiu d'explicar el complex treball lingüístic en el qual es troben implicats l'Idescat, el TERMCAT i un bon nombre d'especialistes col·laboradors del mateix Centre.

Els codis, les nomenclatures¹ i les classificacions estadístiques² són instruments d'homogeneïtzació estadística que compleixen un doble objectiu: d'una banda, faciliten la comparabilitat de la informació estadística en l'espai i el temps i, de l'altra, contribueixen a fer avançar la normalització de la terminologia catalana.

L'estadística oficial ha de ser comparable per exigències no només tècniques, sinó també per eficàcia administrativa. Com a conseqüència d'això, des de fa temps els instituts d'estadística elaboren, d'una banda, codis i nomenclatures territorials, i de l'altra, les nomenclatures i classificacions estadístiques, amb denominacions i sigles que poden canviar segons la llengua o el país, però amb coincidència dels conceptes i definicions aplicats.

Les nomenclatures i les classificacions estadístiques sobre activitats econòmiques, productes, ocupacions, educació, malalties o funcions de consum són instruments que permeten identificar també de forma numèrica i, per tant, senzilla i comparable, els fenòmens de la realitat econòmica i social.

En el Sistema estadístic de Catalunya l'homogeneïtzació estadística és també una exigència legal expressa, recollida a la Llei 23/1998, de 30 de desembre, d'estadística de Catalunya, en virtut de la qual s'assigna a l'Idescat la tasca de proposar la normativa tècnica en aquesta matèria. Aquesta adaptació de la Nomenclatura combinada (NC) figura en el Pla estadístic de Catalunya vigent i, concretament, en l'activitat consolidada, Nomenclatures i classificacions estadístiques, desplegada en els corresponents programes anuals d'actuació estadística.

¿Què són les nomenclatures i per a què serveixen?

1. Des de l'Idescat, s'han ocupat de l'adaptació terminològica i gramatical de la *Nomenclatura combinada*, en una primera etapa, Núria Córdoba (actualment, terminòloga del TERMCAT), i en una segona Albert Melià i Joan Abril, planificadors lingüístics. A més, s'ha comptat amb la participació dels estadístics Josep M. Martínez i Dolors Presagué, responsables del procés d'adaptació catalana i oficialització de l'NC.

2. Per a una ampliació de les nomenclatures i classificacions, podeu consultar l'article en línia de Josep M. Martínez i Dolors Presagué: <http://idescat.net/cat/idescat/codis/idcodis3.html>

Una vegada elaborada aquesta proposta d'adaptació, l'Idescat ha d'iniciar-ne el procés d'oficialització en el marc del Sistema estadístic de Catalunya, que compta habitualment amb la col·laboració del departament de la Generalitat de Catalunya i altres agents del sistema, per tal d'esdevenir finalment una nomenclatura de caràcter oficial mitjançant una norma aprovada pel Govern de la Generalitat de Catalunya.

La Nomenclatura combinada de comerç exterior (NC)

L'evolució de la tecnologia i les estructures del comerç internacional i la necessitat per part dels governs i òrgans comercials de disposar de dades precises i comparables per a les negociacions comercials, i també per a finalitats aranzelàries i estadístiques, van fer modernitzar la nomenclatura del Consell de Cooperació Duanera per tal de crear un sistema harmonitzat per a la designació i codificació de mercaderies (l'SH).

La Comunitat Europea l'any 1988 va elaborar un nou aranzel de duanes a partir de l'estructura de l'SH, que va donar lloc a la classificació de mercaderies objecte de comerç exterior, denominada Nomenclatura combinada (NC), que es va elaborar a partir de l'estructura de l'SH, la qual cosa va garantir la coherència i la comparabilitat de les dades estadístiques relatives al comerç exterior. L'NC coincideix totalment amb l'SH fins al nivell de sis dígits i estableix a més subdivisions comunitàries fins al nivell de vuit dígits. A més, hi ha un novè dígit per a l'ús exclusiu de cada estat membre amb finalitats estadístiques nacionals. D'altra banda, es va fer una subdivisió complementària fins a un total d'onze dígits, fet que va tenir com a resultat l'Aranzel integrat comunitari (TARIC).

L'objectiu bàsic de l'NC, elaborada i revisada per l'Oficina Estadística de la Unió Europea (Eurostat), és de constituir un instrument estadístic de classificació dels béns objecte de comerç exterior que permeti relacionar-los amb altres operacions específiques de l'estadística econòmica a què se sotmeten, com ara l'origen industrial amb la seva correspondència per activitats econòmiques.

El model de llengua de l'estadística oficial

En les publicacions de l'Idescat, siguin digitals o en paper, es distingeix entre la producció terminològica pròpia de les nomenclatures estadístiques i el model de llengua, per exemple, de les notes metodològiques, de les dades fresques o poc conegudes del web de l'Idescat (<http://www.idescat.net>), de les presentacions que encapçalen una estadística... En aquest darrer grup hi associem un estil de llengua de caràcter més obert, malgrat que la sintaxi ha de mantenir-se en el nivell de formalitat mitjà exigida pel camp temàtic de l'estadística oficial. En podem veure unes quantes mostres a la web de llengua i terminologia creada pels lingüistes de l'Idescat: <http://www.idescat.net/cat/idescat/publicacions/catalog/llengua/idescatllengua.html>

El model de llengua de les nomenclatures

En el primer grup, propi de les classificacions estadístiques, trobarem un llenguatge que ha de satisfer unes condicions determinades:

- Respondre a les necessitats dels principals productors i usuaris de la informació estadística, ja siguin públics o privats, els quals no solament necessiten disposar de dades precises i comparables, sinó també d'un llenguatge comú que faciliti els seus treballs.
- Ser senzill i precís per evitar desenvolupaments injustificats i també una terminologia inadequada o impròpia. En el supòsit que puguem disposar de sinònims, procurarem recórrer al d'ús més general, malgrat que això alguna vegada pugui entrar en conflicte amb el sistema de remissió dels diccionaris (ex. *pistatxo* i *festuc* dins d'alimentació, *palet* i *paleta* dins de l'àrea de transports).

- Avançar-se a les futures necessitats d'ampliació del llenguatge, derivades de l'evolució cap a noves tecnologies i productes, la qual cosa permetrà evitar revisions massa freqüents que invalidin les classificacions anteriors.

A causa de la gran diversitat de sectors productius a què fa referència i al gran nivell de detall a què s'arriba, l'NC genera un vocabulari molt extens: consta d'uns 20.500 epígrafs que despleguen unes 500.000 paraules i prop de 100.000 termes.

L'any 1999 es va començar a traduir l'NC, concretament els capítols de l'1 al 7 inclusivament. Atesa, però, la magnitud de l'obra i el calendari de terminis establert, a finals del 2000 es va creure convenient d'encarregar-ne una primera versió catalana a l'empresa de traducció automàtica Incyta, que incloïa els capítols 8 al 99: un total de 450.478 paraules traduïdes per la màquina d'aquesta empresa en un termini de 21 dies a partir del lliurament dels fitxers. Aquesta traducció, però, no incloïa la postedició, feina laboriosa (traduccions inapropiades, terminologia no establerta, errors sintàctics...) que es va assumir des de l'Idescat a partir del gener del 2001.

Pel que fa al procés de revisió terminològica de l'NC, l'Idescat ha comptat amb l'assessorament del TERMCAT, Centre de Terminologia, així com amb la col·laboració dels serveis lingüístics dels ports de Barcelona, Tarragona i les Illes Balears, els quals ja tenen i difonen una versió reduïda i parcial de l'adaptació catalana d'aquesta Nomenclatura fins a quatre dígit, com a resultat de la col·laboració esmentada. De fet, la gènesi del projecte de traducció de l'NC es troba en un conveni de col·laboració per a la promoció i difusió de la llengua catalana en l'àmbit portuari signat el 2001 entre ports catalans i balears.

A finals de l'any 2005, l'Idescat i el TERMCAT van finalitzar els treballs de revisió pel que fa a la proposta d'adaptació a la llengua catalana de l'NC, llevat de la resolució terminològica definitiva d'alguns termes inclosos en aquesta proposta d'adaptació.

Si bé les nomenclatures i classificacions estadístiques parteixen de la versió castellana d'algun organisme estatal —com ara de l'Institut Nacional d'Estadística o bé de Duanes, com és el nostre cas—, l'adaptació catalana ha conjugat els criteris propis d'una terminologia moderna en constant revisió amb els principis d'homogeneïtzació estadística. D'altra banda, s'han tingut en compte les versions en altres llengües comunitàries, com ara l'anglès, l'alemany, el francès, el portuguès o l'italià.

A més dels criteris generals que hem comentat més amunt, a l'NC s'han tractat les qüestions lingüístiques següents:

1. Els articles o preposicions de les enumeracions: s'ha optat per un criteri d'economia del llenguatge en tots els casos en què no hi hagi cap mena d'ambigüitat.

Seguint la constatació general de Fabra a la gramàtica del 56 segons la qual l'omissió de l'article és freqüent en les enumeracions, la proposta de l'Idescat, doncs, és la següent:

a) Si en l'enumeració d'elements alternen els mots en singular i plural i es vol prescindir de tots els articles, aleshores caldrà col·locar en primer terme un dels mots en plural:

els serveis d'assajos i anàlisis de les propietats químiques i biològiques de residus (urbans i industrials), aire, aigua, combustibles, metalls, sòl, minerals, aliments i productes químics

Criteris lingüístics aplicats a l'NC

b) Si resulta que tots els elements estan en singular i es vol prescindir també de tots els articles, aleshores caldrà introduir l'article del primer element i ometre el dels altres:

els serveis d'assajos i anàlisis de les propietats químiques i biològiques de l'aire, aigua, sòl, combustible, metall, residu (urbà i industrial)...

2. Substitució de la paraula *llevat* per *excepte* per tal de buscar expressions o termes més generals o més coneguts per a un públic general:

300239   Vacunes per a la medicina veterinària, **excepte** vacunes antiaftoses

3. Revisió o plantejament de termes amb poca acceptació entre els especialistes en col·laboració amb el TERMCAT i l'Institut d'Estudis Catalans (IEC). Ex.: *paleta* i *palet*. Vegeu-ne el comentari a <http://www.idescat.net/cat/idescat/publicacions/cataleg/llengua/terminologia.html>. En podem trobar uns quants exemples al capítol 44 de l'NC:³

4415   Caixes, caixetes, gàbies, tambors i envasos similars de fusta, tambors i rodets de fusta per a cables, palets, palets caixa i altres plataformes per a càrrega de fusta, i bastiments per a palets de fusta. Fins al 31 de desembre de 1995: no s'incloïen els bastiments per a **palets de fusta**

4. Puntuació d'acord amb criteris sintàctics i terminològics:

551341   Teixits estampats de fibres discontinües de polièster de lligament tafetà, amb un contingut d'aquestes fibres inferior al 85% en pes, barrejades exclusivament o principalment amb cotó, de gramatge inferior o igual a 170 g/m²

La descripció inicial de l'etiqueta és "Teixits estampats" seguida d'una sèrie de complements de nom, que van sense comes, sempre que el nombre d'aquests sintagmes determinatius no sigui excessiu (podem permetre'n un màxim de tres, per exemple). Entre "polièster" i "de lligament tafetà" hi podríem posar una coma, que ens hem estalviat perquè ja marquem amb comes altres complements que vénen a continuació. Una col·locació massa estricta de comes podria dificultar la lectura de l'etiqueta, que ha de ser tan clara com sigui possible. Com a conclusió, recordem la "màxima" en criteris de puntuació, que gira al voltant de la llargada dels complements i de la complexitat de l'etiqueta en qüestió.

3. El terme *paleta* normatiu contrasta amb el terme *palet* aparegut l'any 1983 a la 1ª edició del *Lèxic de la construcció* de l'Institut de Tecnologia de la Construcció de Catalunya (ITEC). En edicions posteriors, però, es va canviar el criteri, probablement per evitar una adaptació del manlleu poc adequada a les regles morfològiques entre el francès, la llengua exportadora del terme, i el català. En francès, el mot *palette* és femení (*la palette*), i, per tant, si hem de respectar el gènere femení, ha d'acabar en -a, és a dir *paleta*. Aquests criteris lògics d'adaptació d'un manlleu del francès, no casen, però, amb l'ús generalitzat de l'adaptació que en fan els especialistes de l'àrea de transport, que el fan masculí a partir de la fonètica francesa, que és "*palet*", la representació escrita de la qual, doncs, és *palet*, i en conseqüència el gènere del mot canvia automàticament a masculí: *el palet* en lloc de **la palet*. També el castellà, a través del *Diccionario del español actual*, recull el masculí (*el palet* i *el palé*). Finalment, l'ús entre els especialistes es veurà reflectit en la 2a edició del DIEC per mitjà d'una relació sinònima entre *paleta* i *palet*, amb preferència pel terme masculí.

5. Claredat i precisió en les expressions de quantitats:

- 72269291 Productes laminats plans d'altres acers aliats, d'amplada inferior a 500 mm, **amb menys del 0,6%** en pes de silici i **del 0,3% a l'1%**, **ambdós inclosos, d'alumini**, laminats en fred (llevat dels d'acer magnètic al silici i d'acer ràpid)
- 72269291 Productes laminats plans d'altres acers aliats, d'amplada inferior a 500 mm, amb un contingut en pes de silici **inferior al 0,6%** i amb un contingut d'alumini **igual o superior al 0,3% i igual o inferior a l'1%**, laminats en fred, excepte els d'acer magnètic al silici i d'acer ràpid

L'expressió *menys de* + percentatge no és prou determinada i obre una petita excletxa a l'ambigüitat: "amb menys del 0,6% en pes de silici" no sabem segur si el lector interpretarà correctament que ha de ser "inferior al 0,6%, però no pas igual a aquest percentatge". La solució que proposem, conscients que també pot comportar la mateixa ambigüitat, se sol interpretar de tal manera que s'ajusta al sentit real de la frase.

6. Supressió de possessius innecessaris o estranys a la genuïnitat de la llengua, qüestió gramatical que haurà de tractar la futura sintaxi normativa de l'IEC:⁴

- 7018 Grans de vidre, imitacions de perles fines o cultivades, imitacions de pedres precioses i semiprecioses i articles similars de granadura de vidre i les [seves] manufactures, excepte la bijuteria; ulls de vidre, excepte els de pròtesi; estatuets i altres objectes de decoració, de vidre treballat amb bufador (vidre estirat), excepte la bijuteria; microesferes de vidre amb un diàmetre inferior o igual a 1 mm
- 1604 Preparacions i conserves de peix, i caviar amb els [seus] succedanis preparats amb ous de peix

7. Expressions innecessàries, com ara *del tipus dels utilitzats*...:

- 840732 Motors d'èmbol alternatiu o rotatiu, d'encesa per guspira (motors d'explosió) **del tipus dels utilitzats** per a propulsió de vehicles del capítol 87, de cilindrada superior a 50 cm³, però inferior o igual a 250 cm³
- 85044030 Unitats d'alimentació elèctrica **del tipus de les utilitzades** per a les màquines automàtiques per al tractament o processament de dades, excepte les destinades a aeronaus civils

L'expressió la veiem innecessària perquè en una classificació estadística, composta d'un gran nombre d'etiquetes autoexplicatives, la descripció del producte sempre és d'un tipus o classe. Fins i tot ens podríem haver estalviat *utilitzats*

4. Solà, Joan (1999). *Parlem-ne*. Barcelona: Edicions Proa. Abril, Joan; Riera, Elvira (1997). «L'ús dels possessius». *Llengua i Ús*. Revista Tècnica de Política Lingüística, núm. 10, p. 32-36 [Barcelona]. Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura. Direcció General de Política Lingüística.

(que és el que hem fet en el segon exemple), encara que aquest participi no hi fa tanta nosa com l'expressió *del tipus*. Per tant, la proposta de redacció consisteix a suprimir la primera part (*del tipus de*) i fer concordar la forma verbal *utilitzat* amb el mot principal amb el qual està relacionat sintàcticament.

Amb la nova redacció tindrem les etiquetes següents:

840732 Motors d'èmbol alternatiu o rotatiu, d'encesa per guspira (motors d'explosió), utilitzats per a propulsió de vehicles del capítol 87, de cilindrada superior a 50 cm³, però inferior o igual a 250 cm³

85044030 Unitats d'alimentació elèctrica per a les màquines automàtiques amb vista al tractament o processament de dades, excepte les destinades a aeronaus civils

L'assessorament terminològic per a la versió catalana de la Nomenclatura combinada (NC)

Qualsevol professional lingüístic pot intuir que elaborar la versió catalana d'una classificació de les proporcions de l'NC, amb uns 100.000 termes de diversos àmbits d'especialitat, d'entrada, no ha de ser un projecte fàcil. L'Idescat ha comptat en tot moment amb la col·laboració del TERMCAT per resoldre els dubtes que han anat sorgint al llarg del procés de revisió de la traducció catalana d'aquesta classificació, i per garantir la qualitat de la terminologia difosa.

El punt de partida

El treball d'assessorament realitzat des del TERMCAT s'ha centrat, fonamentalment, en la resolució dels més de 400 dubtes terminològics plantejats pels lingüistes de l'Idescat i, en els casos que ho han requerit, en l'estudi i normalització dels neologismes. Per al tractament de tots aquests dubtes ha estat de molta utilitat agrupar els casos problemàtics de cadascun dels 100 capítols en què s'estructura la classificació. Així, doncs, el fet de poder estudiar de manera conjunta 22 denominacions relatives a espècies pesqueres, 37 termes de formatges per als quals calia establir una forma catalana, 102 termes de química orgànica que presentaven diversos dubtes de traducció, o 48 denominacions de fustes tropicals sense una alternativa catalana documentada, entre molts altres casos, ha permès dur a terme una recerca més sistemàtica, tant pel que fa als recursos documentals utilitzats com pel que fa als criteris aplicats a l'hora de tractar aquests conjunts de termes.

Per a la resolució de cadascun dels dubtes plantejats s'ha pres com a punt de partida, a més de la versió castellana de l'NC a partir de la qual s'ha elaborat la proposta d'adaptació al català, les solucions denominatives establertes per a l'anglès i el francès, i quan ha calgut, també les de l'italià, el portuguès i l'alemany. En els casos en què, per a un mateix concepte, s'han detectat solucions terminològiques divergents en les diverses llengües, s'ha pres la denominació de la versió original anglesa com a punt de partida per establir l'equivalència catalana.

La contextualització de cadascuna de les formes consultades en els capítols corresponents de la versió catalana ens ha permès disposar d'una primera aproximació conceptual al terme i a l'àmbit temàtic a què pertany. En el cas, per exemple, del dubte relatiu a la denominació catalana de *monacita*, forma no documentada a les obres consultades, el context en què apareix el terme és el següent:

44039940 *Monacita*, uranotorianita i altres minerals de tori amb un contingut de tori superior al 20% en pes.

Aquesta informació permet associar la denominació a l'àmbit temàtic de la geologia o la mineralogia. A més a més, la identificació dels equivalents en la versió castellana (*monacita*), anglesa (*monazite*) i francesa (*monazite*) pot ajudar a establir altres línies de cerca. En aquest cas, de manera paral·lela a l'anglès i al francès, les obres lexicogràfiques en català recullen la denominació *monazita* per a designar un tipus de mineral.

La comparació entre les diferents versions lingüístiques de l'NC també ha estat de molta utilitat a l'hora de detectar els possibles errors que es poden produir en qualsevol procés de traducció. Aquest ha estat el cas, per exemple, de formes com *imbueixi* i *rai* o *balsa*, esmentades entre moltes altres denominacions de fustes tropicals, tal com mostra el context següent:

44039940 Fusta en brut de fustes tropicals: baboen, caoba americana del gènere

Swietenia sp., *imbueixi*, *rai* o *balsa*, palissandre del Brasil i *Ottoschulzia rhodoxylon*, excepte la tractada amb pintura, creosota o altres agents de conservació.

De fet, fins que no es va realitzar la comparació amb les versions en altres llengües:

44039940 Madera en bruto de las maderas tropicales enumeradas: baboen; caoba

americana (*Swietenia* spp.); *imbuya*; *balsa*; palisandro del Brasil y palo de rosa (excepto la tratada con pintura, creosota u otros agentes de conservación).

44039940 Baboen, mahogany (*Swietenia* spp.), *imbuia* and *balsa*, palisandre du Bresil and bois de rose femelle, in the rough, wether or not stripped of bark or sapwood (...)

no es va poder constatar que la forma *imbueixi* responia a una traducció literal del verb castellà *imbuir*, en la seva forma verbal *imbuya*, i que la forma *rai*, que apareixia en la versió catalana com a sinònim de *balsa*, feia referència a l'embarcació i no a un tipus de fusta. En el primer cas, per denominar la fusta coneguda com a *imbuia*, va ser necessària la intervenció del Consell Supervisor; en el segon cas, el mateix diccionari normatiu recollia el terme *balsa* per a designar la fusta obtinguda d'un arbre de la família de les bombacàcies.

Un cop extreta la informació contextual de l'NC en les diferents versions lingüístiques, per a la resolució de cadascun dels dubtes s'han utilitzat, de manera sistemàtica, els recursos documentals més apropiats. En tots els casos, s'ha treballat amb el Cercaterm, el servei automatitzat de consultes terminològiques en línia, que ofereix la possibilitat de consultar, a partir de qualsevol llengua, els termes catalans corresponents a un àmbit d'especialitat determinat. Les obres lexicogràfiques catalanes de referència bàsica, el *Diccionari de la llengua catalana*, de l'Institut d'Estudis Catalans (DIEC), el *Gran diccionari de la llengua catalana* (GDLC) i la *Hiperenciclopèdia*, d'Enciclopèdia Catalana, han estat considerades un corpus documental de consulta obligada. Així mateix, les obres terminolò-

Els recursos utilitzats

giques i especialitzades més representatives de cada àmbit temàtic també han format part del corpus de referència amb què s'ha comptat per poder dur a terme la recerca de cadascuna de les formes consultades.

Els diccionaris generals i enciclopèdics han servit en molts casos per documentar termes d'àmbits d'especialitat, com ara la mineralogia (*pechblenda*, *ozocerita*, *monazita*), la química (*massicot*, *hidrazina*, *fosfonat*, *antimonat*) o la botànica (*karité*, *macoré*, *maranta*, *abura*, *dibetú*). En altres casos, les denominacions catalanes dels termes consultats, com per exemple *nabiu vermell*, *raigràs anglès*, *tripolita*, *ureïna*, *seroglobulina* o *crin de Florència*, han estat localitzades en obres terminològiques o especialitzades en un àmbit temàtic específic.

Quan amb la consulta a les fonts documentals no s'ha pogut obtenir una resposta satisfactòria, ha estat necessari recórrer als especialistes, persones expertes en un camp determinat que ens han assessorat a l'hora d'aclarir conceptes o de proposar denominacions catalanes per a termes concrets. Especialistes dels àmbits de la botànica, de la zoologia, de l'enologia, de la química, de les indústries del tabac, del paper, de la confecció, del vidre o de la rellotgeria, entre molts altres, han col·laborat en la resolució d'un bon nombre de consultes plantejades pels terminòlegs del TERMCAT.

En alguns casos, la informació facilitada per l'especialista ha estat decisiva per entendre el concepte associat a una determinada forma i evitar la repetició d'errors de traducció detectats en les versions de l'NC en altres llengües. En el capítol 20, per exemple, es fa referència als cítrics preparats o conservats amb un contingut de sucre determinat i amb un grau alcohòlic màssic adquirit no superior a l'11,85% MAS (en les versions anglesa, francesa i castellana, *11,85% mas.*). Les fonts documentals consultades van resultar ineficaces en aquest cas, perquè no es va poder localitzar cap abreviació MAS que es correspongués amb alguna de les maneres de mesurar els graus alcohòlics. L'assessorament dels especialistes en enologia va servir per aclarir aquest concepte i proposar una alternativa més pertinent tant des del punt de vista nocional, com des del punt de vista d'ús. En aquest cas, doncs, es va optar per substituir la forma MAS, completament desconeguda pels experts, per la forma *en pes* ("cítrics amb un grau alcohòlic màssic adquirit no superior a l'11,85% en pes").

En altres casos, els especialistes, com a coneixedors dels termes utilitzats en el seu àmbit d'especialitat, ens han informat sobre el grau d'implantació d'una determinada forma. En el cas, per exemple, de la denominació catalana *whisky cupat*, proposada com a equivalent de l'anglès *blended whisky*, un tipus de whisky que s'obté de la barreja dels whiskys de malt i de gra, els especialistes van desestimar la denominació *whisky cupat*, perquè *cupatge* és un terme que designa un procés específic de l'enologia, i van confirmar la implantació de l'anglicisme *blended* per fer referència a aquest tipus de whisky. En aquest cas, atenent els suggeriments dels especialistes, es va optar per mantenir la forma anglesa al costat de la proposta catalana *whisky de mescla*:

2208305   **Whisky de mescla (*blended*)** en recipients de contingut inferior o igual a 2 litres.

Les actuacions de normalització

Al llarg de tot el procés d'assessorament, s'han detectat termes susceptibles de ser sotmesos a un procés de normalització per motius diversos. En alguns casos, s'han tractat conceptes denominats amb una forma pròpia d'una altra llengua (com ara *slack wax*, *topcross*, *crumb*), o que es difonen amb denominacions diferents (com ara *sinterització* i *frita*, en la indústria del vidre, o *foca de cresta* i *foca de*

casc, en l'àmbit de la zoologia). També s'han tractat conceptes que es vehiculen amb denominacions que són calcs d'altres llengües (com ara *cicle*, que designa el vehicle accionat per l'esforç muscular del conductor) o conceptes que fins ara no havia calgut denominar en català o, si més no, no s'havien consignat en cap recull terminològic en la nostra llengua, com ha estat el cas de les denominacions de fustes exòtiques.

Des de l'inici del projecte, el Consell Supervisor, organisme encarregat de la normalització de neologismes terminològics en llengua catalana, ha estudiat i ha realitzat propostes de normalització per a gairebé un centenar de termes relatius a sectors industrials tan diversos com ara els referents a l'alimentació, la metal·lúrgia, el petroli, el vidre, la pesca, la fusta, etc.

Entre les actuacions de normalització més significatives dutes a terme pel Consell Supervisor convé destacar l'aprovació de 36 denominacions de formatges (*feta*, *fiore sard*, *pecorino*, *ragusà*, etc.), de 16 denominacions d'espècies pesqueres (*halibut del Pacífic*, *limanda de Nova Zelanda*, *sebastes*, *verat austral*, etc.) o de 40 denominacions de fustes tropicals (*catibo*, *dabema*, *geronggang*, *kapur*, etc.). A fi que el Consell Supervisor pogués establir la denominació més adequada en cada cas, ha calgut fer un estudi previ per a cadascun dels neologismes en què s'ha recollit tota la informació sobre el terme tractat, amb les propostes de denominació i amb l'argumentació formal, conceptual i d'ús que pot ajudar a perfilar l'alternativa catalana més adequada.

Quan s'ha treballat en la normalització d'un nombre significatiu de termes d'un mateix camp, s'han establert criteris que han permès donar un tractament sistemàtic a cadascuna de les denominacions estudiades. Així, doncs, en l'estudi i normalització de les 36 denominacions de formatges consultades, el Consell Supervisor ha definit criteris per denominar, d'una banda, els formatges els noms dels quals coincideixen amb la denominació del lloc d'origen (*appenzell*, *asiago*, *brie*, *cantal*, etc.) i, d'altra banda, els formatges amb denominacions que corresponen a formes adjectives o derivades d'un topònim (*fiore sard*, *pecorino*, *ragusà*, *vacherin*, etc.).

Un altre exemple destacable ha estat l'estudi de 40 denominacions de fustes d'origen tropical per a la normalització de les quals el Consell Supervisor ha tingut en compte l'existència d'una norma europea, que recull les denominacions normalitzades en alemany, anglès, castellà i francès de les principals fustes utilitzades a Europa, amb el nom científic corresponent i el lloc de procedència. En aquest cas, també s'han aplicat un conjunt de criteris que han servit per garantir la sistematicitat de les resolucions, com ara el de donar prioritat a les de-

Taula 1. Neologismes normalitzats pel Consell Supervisor del TERMCAT

àmbits	termes
Fustes d'origen tropical	ako, àlan, andiroba, balau groc, jatobi, kotibé, maçaranduba, paldao, saqui-saqui, virola, ouzo
Indústria alimentària	arrowroot, crumb, il·lipé de Borneo, il·lipé de l'Índia, mantega d'il·lipé, oli d'il·lipé
Zoologia	halibut del Pacífic, foca de cresta, limanda de Nova Zelanda, plana de Nova Zelanda, sebastes, morralet gros
Begudes	corn whisky, korn, ouzo
Botànica	piassaba de Bahia, piassaba de Parà

nominacions més utilitzades internacionalment, o el de desestimar les solucions basades en noms d'arbres ja existents o populars en català, atès que tots els casos estudiats responen a fustes i arbres inexistents als territoris de parla catalana.

En la taula de la pàgina anterior es mostren alguns dels neologismes relatius a fustes tropicals, i també a d'altres àmbits d'especialitat, que s'han normalitzat al llarg del procés d'assessorament de l'NC.

Conclusions

En aquest article ens ha semblat interessant presentar alguns dels aspectes més rellevants associats als processos de revisió, assessorament i normalització terminològica que ha generat l'elaboració de la versió catalana d'aquesta classificació. No volem desapropitar l'ocasió per fer palesa, un cop més, la importància que té la cooperació entre les institucions a l'hora de treballar en projectes d'aquest tipus per garantir un bon nivell de qualitat en el producte resultant.

